

Saare maakonna rahvaraamatukogude aastaaruanne 2014

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.01.14)	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Kokku
Saare maakond	34836	30	0	30

1. Põhilised tegevussuunad

Olulisem aastast 2014:

- Liikumisaasta raames toimunud ettevõtmised (spordialase kirjanduse tutvustamine, spordiraamatute ettelugemisvõistlus lastele, jalgsi- ja jalgrattamatkad, kepikõnd, joogatunnid jne).
- Detsembri lõpus läksid elektroonilisele laenutusele üle Hellamaa ja Kaali raamatukogu. Seega laenutavad nüüd kõik maakonna raamatukogud elektrooniliselt.
- Eikla raamatukogu sai uued ruumid vastvalminud 2014. aasta parima puitehitise tiitli saanud Eikla seltsimaja hoones.
- Detsembris tehti otsus Kärla, Lümända ja Kaarma valla ühinemise kohta Lääne-Saare vallaks. Lääne-Saare valla raamatukogud on: Abruca, Aste, Eikla, Kaarma, Kärla, Lümända, Randvere ja Taritu raamatukogu.
- Uuendati keskkogu kodulehte ja loodi blogi SaaRaa.

Eesmärgid 2015. aastaks:

- Ühiste ettevõtmiste (näitused, üritused, koolitused) läbiviimine koos heade koostööpartneritega
- Lastetöö mitmekesistamine laste lugemise juurde toomiseks, sh projekti „Lugemiskoer“ käivitamine keskkogus
- Teeninduspiirkonna lugejate vajadusi rahuldav ja Kultuuriministeeriumi lepingut järgiv kogude täiendamine
- Kohapealse raamatukoguhoidjate täiendkoolituse korraldamine ning maakonna raamatukoguhoidjate õppe- ja koolitusreis Tšehhimaale ja Prahasse
- Keskkogu Ameerika teabenurga 10. sünnipäeva tähistamine
- Muusika-aastale pühendatud ettevõtmiste läbiviimine, sh kirjaniku ja laulumeistri Albert Uustulndi 90. sünniaastapäeva tähistamine

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude tegevust reguleerivad dokumendid ja nõukogud

Raamatukogude tegevust reguleerivad dokumendid on uuendatud aastatel 2009–2013 ning on raamatukogudes olemas ja lugejatele kättesaadavad. 2014. a uuendasid kasutamise eeskirja ja põhimäärust Kärla ja Torgu raamatukogu.

Kaarma, Kärla ja Lümanda valla ühinemisel aasta lõpus tekkinud Lääne-Saare valla raamatukogude (Abruca, Aste, Eikla, Kaarma, Kärla, Lümanda, Randvere, Taritu) dokumendid on väljatöötamisel ja kooskõlastamisel.

Vähemal või rohkemal määral on raamatukogud kajastamist leidnud ka kohalike omavalitsuste ja külade arengukavades.

Nõukogusid Saare maakonna raamatukogude juures ei tööta. Raamatukogude juhatajad erilist vajadust nõukogude järele ei näe, sest suheldes vallavalitsuste ja vallavolikogude haridus- ja kultuurikomisjonidega on kõik lahendamist vajavad küsimused edukalt korda aetud.

Keskkogu arengukava valmis 2013. aasta lõpus. Kinnitamine oleks pidanud toimuma 2014. aastal, kuid seoses uue linnavalitsuse tööleasumise ja muutustega linnavolikogus on see edasi lükkunud ning saab olema 2015. aastal. Kuressaare linna arengukavas on raamatukogu kajastatud peatükis "Kultuur ja Sport". Samuti on arengukavasse kirjutatud, et korrastatakse linnavalitsuse ja linnavalitsuse hallatavate asutuste struktuur ning korrigeeritakse palgaskaala.

2.2 Eelarve

Põhieelarve	Seisuga 31.12.13. €	Seisuga 31.12.14 €	Muutus %
Eelarve kokku	716135	764664	+ 6,8
sh keskraamatukogus	287642	302014	+ 5
Personalikulu	435739	484101	+ 11,1
sh keskraamatukogus	186578	208966	+ 12
Komplekteerimiskulu	139527	142017	+ 1,8
sh OV-lt	81767	83835	+ 2,5
sh riigilt	56358	56780	+ 0,7
sh Ameerika saatkond	1402	1402	0
sh keskraamatukogu	38862	42655	+ 9,8
sh OV-lt	17250	18100	+ 4,9
sh riigilt	20210	23153	+ 14,6
sh Ameerika saatkond	1402	1402	0
Infotehnoloogiakulud	22018	22055	+ 0,2
sh keskraamatukogu	10170	10440	+ 2,7

Tööjõukulude kasv võrreldes eelmise aastaga tulenes keskkogu töötajate palkade taastamisest 2008. aasta tasemele ning järgmiste valdade külaraamatukogude juhatajate palgatõusust: Orissaare 3%, Põide 4%, Kihelkonna, Kärla ja Torgu 5%, Laimjala 6%, Kaarma ja Muhu 7%, Pihla 10%, Salme 12%, Lümanda 14%, Leisi 18% ja Mustjala 24%.

Maakonna komplekteerimiskuludest oli kohalike omavalitsuste panus 59% (2013 - 58,6%), riigilt saadi 40% (2013 - 40,4%) ning muudest allikatest (so Ameerika Suursaatkonna toetus keskkogule 1% (2013 - 1%)). Maakonnasiseselt sai riigi toetus jaotatud vastavalt raamatukogude tellimustele.

Keskkogu fondi komplekteerimiseks saadi raha 42,4% (2013 - 44,4%) Kuressaare linnalt, 54,3% (2013 - 52%) riigilt ning 3,3% (2013 - 3,6%) oli toetus Ameerika Suursaatkonnalt ingliskeelse kirjanduse ja perioodika soetamiseks.

Projektitoetusi sai 2014. aastal ainult Saare Maakonna Keskraamatukogu.

Saare Maakonna Keskraamatukogu projektid	Periood	Summa
• Ürituste "Lastekirjanikud saarele" korraldamine/ Kultuurkapitali Saaremaa ekspertgrupp	mai – juuni 2014	300
• Ürituste "Muinasjutu võlu ja vägi" korraldamine/ Kultuurkapitali Saaremaa ekspertgrupp	okt – nov 2014	200
Raamatukogukontserdi "Kahe vaikuse vahel" korraldamine/ Kultuurkapitali Saaremaa ekspertgrupp	okt 2014	250
• Raamatukogukontserdi "Kahe vaikuse vahel" korraldamine/ Hasartmängumaksu Nõukogu	okt 2014	512
• Kirjandusrännud ehk rändavad kirjanikud/ Hasartmängumaksu Nõukogu	juuli – aug 2014	400
• Saare maakonna raamatukogutöötajate kevadine koolitusprogramm "Lugejateeninduse kompetentsid ja õppereis Tallinna"/ Kultuuriministeerium	mai 2014	600
• Ingliskeelsete raamatute ja ajakirjade ostmine ning ürituste korraldamine/ Ameerika Suursaatkond	2014	3413

Projektitoetused ja Ameerika Suursaatkonna abi aitasid keskkogul korraldada mitmeid suuremaid huvitavaid ettevõtmisi ning Kuressaarde esinema kutsuda nii muusikuid kui kirjanikke. Toetused meretagustele raamatukogudele ürituste korraldamiseks on äärmiselt olulised, sest esinejate kutsumine mandrilt on väga kulukas (esinemistasudele lisanduvad sõidu- ja majutuskulud).

Kultuuriministeeriumi toetatud koolitusprogramm ja reisitoetus andsid raamatukoguhoidjatele igapäevatööks vajalikke erialaseid teadmisi ning avardasid silmaringi.

Investeeringuteks kulutati maakonnas 4549 eurot (Eikla raamatukogu riulid).

2.3 Struktuur

2014. aastal Saare maakonna raamatukogude võrgus muudatusi ei toimunud.

Mustjala ja Võhma raamatukogu tööd juhib üks inimene. Mustjala raamatukogu on avatud nädala kolmel esimesel tööpäeval ning Võhma raamatukogu neljapäeval ja reedel.

Muutused Eikla raamatukogu lahtiolekuajad: E 8-20, T 8-16, K 15-20, L 15-20. See toimus lähtuvalt piirkonna bussigraafikutest ning soovist pakkuda inimestele võimalust külastada raamatukogu ühes hoones asuva rahvamajaga ühel ajal.

2.4 Personali juhtimine ja areng

Külaraamatukogudes oli 2014. a töötajaid 33. Täiskoormusega töötasid neist 21, koormusega 0,9 üks, 0,8 kolm, 0,75 kuus, 0,6 üks ja 0,5 koormusega 1 töötaja. Leisi raamatukogu ühe töötaja koormust vähendati kokkuhoiu vajaduse põhjendusega 0,75 kohani.

Mustjala valla mõlema raamatukogu (Mustjala ja Võhma) juhatajaks on üks ja sama inimene (kokku 1,0 koormusega).

Mustjala raamatukogus käib tasuta abiks vabatahtlik (invaliidsuspensionär), kes hoiab raamatukogul silma peal, kui juhataja peab näiteks õuet riisuma (käib töökohustuste hulka) jne.

Eikla raamatukogu juhatajaks sai Heidi Raimla (seoses endise juhataja pensionileminekuga).

Keskraamatukogus töötas 2014. a 20 raamatukoguhoidjat, sh 2 osalise tööajaga (üks 0,8 ja teine 0,5 koormusega). 2014. a lõpus koondati keskkogus üks laste lugemissaali töötaja ametikoht (palgatõusuks vahendite saamise nimel).

Et tööaega efektiivsemalt kasutada, toimusid väikesed muutused keskkogu teenindusosakonna töökorralduses. Laste ja täiskasvanute kojulaenusosakond töötavad nüüd ühise töögraafiku alusel ning laupäeviti ei ole tööl enam 3, vaid 2 inimest. Samamoodi korraldati töö ka täiskasvanute lugemissaali ja laste lugemissaali vahel. Muudatus võimaldab tööaega paremini planeerida.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

Saare maakonna rahvaraamatukogudes töötab 53 raamatukoguhoidjat, kellest 23 on kõrgharidusega (sh 15 raamatukogunduslik) ja 30 keskharidusega (sh 10 raamatukogunduslik). Keskkogu töötajatest on kõrgharidus 12 inimesel (sh 8 raamatukogunduslik) ja keskharidus 8 (sh raamatukogunduslik 3).

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundi de arv (koolituse pikkus)	Raamatukogu-hoidjate arv, kes osalesid täienduskoolitusel	Koolitu-seks kulutatud
Abruka	15	100	1	238
Aste	8	48	1	200
Eikla	2	10	1	152
Hellamaa	7	48	1	169
Kaali	3	14	1	355
Kaarma	6	40	1	137
Kihelkonna	7	36	1	93
Kõrkvere	8	69	1	232
Kärla	9	108	2	363
Laimjala	7	43	1	192
Leisi	7	46	2	160
Liiva	7	48	1	80
Lümanda	9	54	1	163
Metsküla	8	51	1	196
Mustjala, Võhma	6	83	1	80
Orissaare	23	159	4	500
Pihtla	7	46	1	164
Pärsama	6	42	1	148
Randvere	8	50	1	197
Ruhnu	2	10	1	25

Sakla	13	58	1	203
Salme	9	54	1	300
Sandla	7	48	1	76
Tagavere	6	41	1	500
Taritu	6	32	1	328
Torgu	6	28	1	70
Tornimäe	9	54	1	146
Valjala	8	73	1	230
Keskkogu	23	969	20	2288

* Mustjala ja Võhma raamatukogu juhib üks üks ja sama töötaja.

Koolituskuludeks läks maakonna raamatukogudes kokku 7985 eurot, mis on 1% eelarvest ning 1,7% tööjõukuludest. Keskkogu koolituskulud olid 2288 eurot, mis moodustab keskkogu eelarvest 0,8% ning 1,1% tööjõukuludest.

Koolituse teema	Korraldaja	Osavõtjate arv
Isikuandmete kaitse ja raamatukogud	RR	2
II Põhja- ja Baltimaade kirjandusfoorum "Kas laps loeb?"	Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis, Eesti Lastekirjanduse Keskus	2
Turismiasjaliste õppereis	SA Saaremaa Turism	1
Saaremaa orhideed (Saare maakonna tegevgiidide täiendkoolitus)	KG Koolituskeskus Osilia	1
Õppereis Lottemaale	MTÜ Lääne-Eesti Turism	1
Väliseminar puisniitudest	Saaremaa Muuseum, Keskkonnaamet	1
Isetervendamine taimedega	OÜ Tervise Kodu	1
Raamatukoguhoidja kui koolitaja	RR	2
Puu energeetika	OÜ Tervise Kodu	1
Liia Hanso „Psühholoogiast“	Kihelkonna Rahvamaja	1
ERÜ maaraamatukogude suveseminar „Raamatukoguhoidja kui õpetaja“ Lääne-Virumaal	ERÜ	2
ERÜ kõne- ja aastakoosolek Eesti Rahvusraamatukogus	ERÜ, RR	3
Saare maakonna käsitööpäev Orissaares	Orissaare Kultuurimaja	2
“Laps kirjanduses 2”	Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus, Eesti Lastekirjanduse	2

MTÜ majandamine: toodete ja teenuste arendamine	Keskus Saaremaa Arenduskeskus	1
MTÜ mentorklubi koolitused: enesejuhtimine ja kaasamine	SAK	1
Käsitöö koolitus: koostöö ja reklaamimine	Rahvakultuuri Selts	1
Õppereis Ida-Virumaale: kogukonna teenuste arendamine	SAK	1
Käsitööalane koolitus turunduse vallas	SAK	1
Osalemine käsitöömessil ja koolitusel Helsingis	AS Vunder	1
Preester Toivo Treima õigeusku tutvustavad loengud	Tornimäe Õigeusu kirik	1
Programmeerimisest maalähedaselt (e-õppe keskkonnas)	Tartu Ülikool	1
ERÜ rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma koolituspäev	ERÜ, RR	1
ERÜ rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma koolituspäev (oktoobris)	ERÜ, AS Rahva Raamat	1
Väarikate Ülikooli loengud: Fred Jüssi „Pilte ja hääli Lääne-Saaremaalt“ Maria Mägi-Rohtmets „Õigus elule kui eluline õigus“ Tiina Jokinen „Musta mandri rahvad ja riigid läbi ajaloo“ Karli Sepp „Mahepõllumajandus – kas parim viis inimtoidu tootmiseks“ Tõnu Kollo „Saare maakonna väiksemate saarte vanemast kirjavarast“ Tiina Tšatšua „Etikett tööl ja kodus“ Kaido Soom „Kristlikud sümbolid sakraalses- ja argimaailmas“ Erkki Bahovski „Eesti 10 aastat Euroopa Liidus“ Kulle Raig „Pikk teekond lähedale - Eesti ja Soome suhted“ Marju Kõivupuu „Rahvameditsiinist enne ja nüüd“ Hanna Turetski „Teadlik tarbija“ Neeme Suur „Regionaalpoliitika - mis see on ja kas see Eestis eksisteerib?“	Tartu Ülikool, SA Ülikoolide Keskus Saaremaal	4
Kaasistujate teabepäev „Tööõiguse lahendid“	Tööinspeksioon	1
Raamatukogu sinu taskus	RR	1
34. suveseminar „Raamatukogud liikumises“	Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu, RR, ERÜ	2
Täiskasvanuhariduse foorum „Tööturg ja	Andras	1

töötaja oskused“ Eakate mälu treenerite koolitus	EURAG, TLU	2
IFLA World Library and Information Congress 2014	IFLA	1
Creative Literacy – Luova lukutaito	Turku City Library	1
How to give a Good Presentation in English	TTÜ Kuressaare Kolledž	2
Tööpraktika Tallinna Keskraamatukogus	Tallinna Keskraamatukogu	2

2.4.2 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Anne Leesla (Hellamaa) – Muhi Põhikoolis emakeelepäeval ettekanne Ira Lemberi loomingu keelerikkusest

Maret Kaju (Kihelkonna) – ettekanne ajalooringis Kehila küla ajaloost

Lii Uussaar (Metsküla) – ettekanne eakate päeva üritusel: „Rahvusvaheline eakate päev. Miks, millal ja kellele?“

Agnessa Sepp (Sakla) – Sakla Külaarengu Seltsi 15. aastapäeva kaasettekanne “Külaseltside kogemus turisminduses”, “Turismisalase ettevõtluse edendamise võimalustest Valjala vallas” valla koolituspäeval

Anu Urmet (Tornimäe) – „Minu...“sarja tutvustav ettekanne Tornimäe põhikoolis

Maire Rauk (Saare Maakonna Keskraamatukogu) – Uemad eesti ajakirjad (Saaremaa Raamatuklubis)

Anu Vahter (Saare Maakonna Keskraamatukogu) – Mälutreeningu koolitused SA Ülikoolide Keskuse Väärikate Ülikooli grupile keskraamatukogus (5 loengut/treeningut)

2.4.3 Maakonnaraamatukogu osa koolituse korraldamisel

Keskkogu korraldas 2014. aastal 7 koolituspäeva Kuressaares, 1 õppesõidu Kaarma valla raamatukogudesse ning koolitus- ja kultuurireisi Tallinna.

Koolituspäevad toimusid tavaliselt kord kuus (va suvekuud). Mitte kitsalt erialased koolituspäevad – kirjanduslikud ning üldkultuurilised loengud ja kohtumised – olid avalikud ning neist said osa ka gümnaasiumiõpilased, lasteaiakasvatavad ja muu huviline linnarahvas.

Koolituspäevad:

- Teele Vaalma ”Artiklite sisestamine wikipediasesse”
- Kaia Kastepõld-Tõrs ”Suhtlemine erinevates erilistes olukordades. Suhtlemine psüühilise erivajadusega lugejaga”
- Tiina Tambaum ”Õppimise võlu ja nauditav õppimine hõbedases vanuses”
- Anu Vahter ”Isikuandmete kaitsest”, Meelis Lilbok ”Riks”, kohtumine Valdur Mikitaga
- E-rahvusraamatukogu tuleb külla:

Jane Makke “ESTER ja ISE: Mida teha siis, kui raamatukogu on kaugel, aga e-tekste on vaja kasutada? ESTER-i ja ISE võimalused. Isikliku digitaalarvatu tellimise võimalus (EOD)”; Maie Ristisaar “Digitaalsed Eesti ajalehed: Kuidas leida kodukoha vanu ja uusi ajalehti? Kuidas otsida artiklit, kui selle kohta ISE-s infot ei ole?”; Kristina Rood “DIGAR: Raamatukogu sinu taskus. Mida kasulikku leidub digitaalarhiivis DIGAR ja kuidas seda kõike kiiresti leida?”; Kairi Felt “E-raamatud: Millest sai e-raamat alguse ja

kuhu tänaseks on jõutud? Kust e-raamatuid osta või laenata ning kuidas ja millega lugeda? Kas telefon, tahvelarvuti või e-luger?"; Kristina Rood "Otsinguportaal: Kõik ühest kohast! Kuidas leida erialaartikleid ning kasutada võõrkeelseid e-raamatuid ning e-ajakirju?"

- Piret Bossack "Ameerika kirjandus"
- XI kirjanike tuur "Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes" Kätlin Vainola, Peeter Sauter, Wimberg (Jaak Urmet), Urmas Lennuk

Õppesõidud:

- Koolitusreis Tallinna:
Maire Liivamets "Jaan Krossi ajalooliste teoste allikad" ja kirjanduslik jalutuskäik koos M. Liivametsaga vanalinnas "Balthasar Russowi käimised"; E. Vilde majamuuseum.
Giidiga tuur ja loeng "Paula, sul on poisipea"; TTÜ raamatukogu, Harju Maakonnaraamatukogu ja Kullamaa raamatukogu külastus
- Õppesõit Kaarma vallas. Eikla raamatukogu, Kaarma raamatukogu ja Nasva klubi külastus
Ettekanded Kaarma raamatukogus: Lembi Mets „Kaarma Vanamõis ja perekond Guldenstube“, Sirje Tarvis „ERÜ maaraamatukogude XXIII suveseminar Lääne-Virumaal“, Anu Vahter „IFLA ja Lyon“

Aasta lõpus väljastas keskkogu igale külaraamatukoguhoidjale tõendi aasta vältel keskkogu poolt korraldatud koolituspäevadel osalemise kohta.

Mandril toimuvatest koolitustest sagedasemat osasaamist takistasid napid eelarvelised vahendid. Koolituse hinnale lisanduvad suured sõidu- ning tihti ka majutuskulud, samuti suur ajakulu.

Seetõttu peavad maakonna raamatukoguhoidjad oluliseks, et õppepäevad toimuksid Kuressaares kohapeal. Väga rahul oldi keskkogu pakutud koolitusteamadega.

Lisaks teadmistaamisele peetakse oluliseks ka kord kuus koolituspäevadel kolleegidega kokkusaamist, suhtlemist ja kogemuste vahetamist.

Keskkogu on püüdnud seminaridele kohapeale kutsuda huvitavaid esinejaid. Eks lektorite mere taha kutsumine ole kallis. Seetõttu oleme tänulikud kohalikele omavalitsustele, kes toetavad oma töötajate täiendõpet ning ka Kultuuriministeriumile koolitustoetuse eest.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Kutsekoolituse on läbinud 21 maakonna raamatukoguhoidjat.

III kutsekvalifikatsioon on omistatud 19 töötajale (sh keskkogus 4), IV kutsekvalifikatsioon 19 töötajale (sh keskkogus 9) ning V ühele keskkogu töötajale.

Eesti Rahvusraamatukogu korraldatud raamatukoguhoidja III kutsekoolituse programmi lõpetas 2014. a kevadel Tagavere raamatukogu juhataja Pille Aus.

Eikla raamatukogu juhataja Heidi Raimla õpib raamatukogunduse ja infokorralduse eriala 3. kursusel Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudis bakalaureuseõppes.

Tartu Ülikoolis magistriõppes organisatsiooni infotöö õppekaval õpib Taritu raamatukogu juhataja Urve Vakker.

Tallinna Ülikooli kasvatusteaduste instituudi kutseõpetaja eriala magistriõppesse asus õppima keskkogu lasteosakonna juhataja Liilia Kõiv.

Keskkogu töötaja Tiiu Liventaal jätkas õpinguid Tallinna Ülikooli muusikateaduskonnas orkestri dirigeerimise ja pilliõpetuse erialal bakalaureuseõppes.

Keskkogu teenindusosakonna juhataja Ivi Veskimäe alustas õpinguid bakalaureuseõppes TTÜ Kuressaare Kolledžis väikeettevõtluse erialal.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Anne Leesla (Hellamaa) – ERÜ tunnuskiri kauaaegse töö eest

Lembi Mets (Kaarma) – ERÜ tunnuskiri kauaaegse töö eest

Maret Kaju (Kihelkonna) – ERÜ tunnuskiri kauaaegse töö eest

Janne Sepp (Pihtla) – ERÜ tunnuskiri kauaaegse töö eest, Pihtla vallalt soodushinnaga ooperipäevade piletid, kool tänas meeldiva koostöö eest kahe tänukirjaga

Marika Raun (Lümanda) – ERÜ tunnuskiri kauaaegse töö eest

Silvi Meerits (Ruhnu) – ERÜ tunnuskiri kauaaegse töö eest

Marju Pulk (Sandla) – ERÜ tunnuskiri kauaaegse töö eest

Erika Pints (Liiva) – Muhu vald premeeris juubeli puhul

Liili Ader (Mustjala, Võhma) – tänukiri Mustjala kodutütarde juhendajale Kaitseliidu ülembrigaadikindralilt Meelis Kiililt Saaremaa Maleva aastapäeva puhul

Marlin Pärn (Orissaare) – Saare maakonna 2014. aasta parim maaraamatukoguhoidja, Aasta raamatukoguhoidja 2014 nominent, ERÜ tänukiri

Agnessa Sepp (Sakla) – Aitüma tunnuskiri „Teeme ära“ talgujuhile, Saaremaa Kodukandi tänukiri kauaaegse töö eest juhatuses, Sakla Külaarengu Seltsi tänukiri pikaajalise töö eest seltsi juhatuse liikmena

Kärla raamatukogu (Ülle Maimann, Kaie Niit) – raamatukogu sai kolm tänukirja:

Kärla Vallavalitsuse tänukiri raamatukogule Kärla Raamatukogu 135. sünnipäeva puhul,

Kärla Põhikooli tänukiri meeldiva koostöö eest 2013/14 õ-a, Kärla lasteaia tänukiri „Hakkaja koostööpartner“

Kaie Niit (Kärla) – Kärla vallavolikogu ja vallavalitsuse tänukiri ning Rahva Raamatu kinkekaart paikkonna ajaloo- ja kultuuripärandi talletamise, elustamise ning südamega tehtud töö eest

Enda Naulainen (keskkogu) – Kuressaare Linnavalitsuse tänukiri aktiivse ja eduka pikaajalise töötamise eest Saare Maakonna Keskraamatukogus

Saare maakonna raamatukoguhoidjate suur soov oleks, et kord aastas saaks riiklikul toetusel korraldada maakonnakeskuses kohapeal Eesti Rahvusraamatukogu, Tartu Ülikooli või Tallinna Ülikooli raamatukoguspetsialistide erialase loengupäeva. Oleme väga tänulikud Eesti Rahvusraamatukogule 2014. a septembris toimunud huvitava ja vajaliku koolituspäeva ”E-rahvusraamatukogu tuleb külla” eest.

Koolitusi oodatakse järgmistel teemadel: uued arengusuunad raamatukogudes, kõik e-raamatusse puutuv (seadused, komplekteerimine jne), vallalehtede bibliograferimine, kultuuripoliitika, juhtimine, lugejateenindus, erinevad andmebaasid, seadusandlus lähtuvalt raamatukoguteenindusest (nt eestkostja või hooldajaga lugeja jne), eesti ja eri rahvaste kirjandus ning lastekirjandus.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

2.5.1 Haldustegevuse üldiseloostus. Raamatukogu ruumid ja asukoht

Remondid ja renoveerimised:

2014. a ehitati Abruca raamatukogule oma veetrass ning mõeldes liikumispuudega inimestele käsipuuga trepp.

Orissaare raamatukogu lugemistuba, kojulaenutus ja lastetuba said uued tuletõkkeused, juhataja tuba uue tuletõkkeuse ja tuletõkkeseina. Kultuurimaja (samas hoones asub ka raamatukogu) treppidele pandi käsipuu ja kaldtee.

Sakla raamatukogu arhiiviruumis toimus väike remont ja paigaldati laevalgustus. 2015. a on kavas raamatukogu puudekuuri ehitus.

Ruhnu raamatukogu mureks on jätkuvalt majas vee- ja kanalisatsiooni ning ka WC puudumine. Plaanis on need ehitada 2015. a.

Kapitaalremonti vajavad Hellamaa ja Kõrkvere raamatukogu, kuid kahjuks 2015. aastal valdade eelarves selleks vahendid puuduvad.

Ruumid

Eikla raamatukogu sai uued ruumid vastvalminud 2014. aasta parima puitehitise tiitli saanud Eikla seltsimaja hoones.

Muudatusi ruumide osas saab ilmselt tulevikus olema Ruhnu raamatukogul. Ruhnu valla arengukavas 2015-2018 on raamatukogu kohta kirjas järgmist: „Raamatukogule leitakse ruumid ehitatavas koolimajas. Vabanev raamatukoguhoonde renoveeritakse valla elamuks“.

Torgu raamatukogu kolib 2015. a Torgu kogukonna majasse. Raamatukogu tarbeks on eraldatud 2 värskest remonditud ruumi esimesel korrusel.

2015. aastal plaanitakse kortermaja teisel korrusel 3-toalises korteris asuv Kaali raamatukogu üle viia Kaali Põhikooli ruumidesse. (Kavas ei ole kooli- ja rahvaraamatukogu ühendamist).

Kärla raamatukogu uued ruumid on planeeritud rahvamaja juurdeehitusse, mille ehitus peaks algama 2015. aastal.

Raamatukogule juurdepääs liikumispuudega inimesele

Esimesel korrusel asuvatesse külaraamatukogudesse (neid on maakonnas 23) on kergema liikumispuudega inimestel ligipääs olemas (kas siis abi toel või ilma). Ratastooliga on võimalik siseneda 8 raamatukokku, kus sobiv juurdepääs või olemas kaldtee.

Teisel korrusel asuvatesse külaraamatukogudesse on liikumispuudega inimestel sisenemine raskendatud. Selliseid raamatukogusid on maakonnas 6.

Keskraamatukogu külastamine on liikumispuudega ja ka ratastooliga inimesel võimalik. Olemas on lift ja invatualetid mõlemal korrusel.

2.6 Raamatukogu arendustegevused

WIFI leviala on olemas keskraamatukogus ja 26 maaraamatukogus.

Uued töötajaarvutid soetasid Abruca, Laimjala, Liiva, Sakla, Tornimäe ja Valjala raamatukogu. Kärlal renditi uus arvuti AIP tarbeks.

Hellamaa raamatukogu ostis tšekiprinteri, Kärla kohaviidaprinteri, Laimjala ja Sakla laserprinteri, Pihla värviprinteri, Võhma skänner-koopiamasina ning Kõrkvere ostis uue UPSi ja sai sponsori abil kingitusena printer-faks-skänneri.

Keskraamatukokku on renditud kokku 25 arvutit ja 15 monitori. Seoses kasutusrendilepingute lõppemisega sõlmiti uued lepingud 3 arvutile ja 9 monitorile. 2014. a osteti keskkokku 1 skänner, 1 laserprinter ning tahvelarvuti (USA Suursaatkonna toetusest).

2.7 Raamatukogude koostöö

Töö koordineerimine ja koostöösuhted

Rahvusvahelisel tasandil

Keskraamatukogul jätkus tihe koostöö Ameerika Suursaatkonnaga (näitused, üritused, koolitused, loengud, väitlusõhtud, videosild saatkonna ja kooliõpilaste vahel, komplekteerimine). Turu raamatukogus toimunud rahvusvahelisel seminaril osales keskkogu lasteosakonna juhataja Liilia Kõiv ning Lyonis IFLA-I direktor Anu Vahter.

Riiklikul tasandil

Eesti Kultuuriministeerium – maakonna koolitusprojektid

ERÜ – koolitused, seminarid

Eesti Lastekirjanduse Keskus - koolitused, üleriigilised ühisprojektid, näitused

Eesti Rahvusraamatukogu – koolitused, kirjanike tuur

Eesti Hoiuraamatukogu – fondide täiendamine

Soome Instituut – koolitused, näitused

Põhjamaade Ministrite Nõukogu – näitused, koolitused

Eesti Kirjanike Liit – kirjanike tuur

Deltmar OÜ - info- ja kataloogisüsteemi RIKS kasutamine

Põhja-Ameerika Ülikoolide Keskus – tutvustused õppimisvõimalustest USA-s

Tallinna Inglise Kolledž - koolitus

TTÜ AR, TÜR, TLÜ AR, EMTA raamatukogu, TÜ Pärnu Kolledži raamatukogu, Tallinna

Keskraamatukogu - RVL

Vähemusrahvuste Naiste Ühendus „Vega“ – näitus

Eesti Tarbijakaitseamet

Kohalikul tasandil

Kõigil maakonna külaraamatukogudel on head ja tulemusrikkad koostöösuhted kohalike omavalitsuste, oma piirkonna rahvamajade, koolide, muuseumide, teiste maakonna raamatukogude ning seltsidega, MTÜ-dega, külakeskustega (Hellamaa), pensionäride ühingutega (Kihelkonna), ka kaitseliiduga (Võhma, Mustjala).

Olulised maaraamatukogude koostööpartnerid olid veel: Muhu Noortekeskus (Liiva), Muhu Muuseum (Liiva), Muhu Hooldekeskus (Liiva), Mihkli talumuuseum (Kihelkonna), Randvere Tööõppekeskus (Randvere) ja Tornimäe Õigeusu Kiriku (Tornimäe).

Keskraamatukogul jätkus kohalikul tasandil meeldiv koostöö erinevate Kuressaare linna asutuste, eriti Kunstikooli, Kuressaare Ametikooli, Vanalinna Kooli, mõlema gümnaasiumi ning linna lasteaedadega. Head koostööpartnerid olid Kuressaare Linnavalitsus, Saare Maavalitsus, Saaremaa Muuseum, Saare Arhiivraamatukogu, Kuressaare Kultuurivara ja Kuressaare merepäevade toimkond, Genealoogia Selts, Saaremaa Kirjandusklubi, raadio Kadi ja kohalikud ajalehed Saarte Hääl ning Meie Maa, AS Overall Eesti ja AS Eesti Telekom.

Saare Maakonna Keskraamatukogu tegevust maakonna rahvaraamatukogude töö koordineerimisel, komplekteerimisel, metoodilisel juhendamisel, täiendõppe korraldamisel ning raamatukoguhoidjate kujunemisel ühtseks sõbralikuks pereks, hindavad maaraamatukogude juhatajad väga heaks. Koostöö on mõlemapoolselt sujunud hästi ja tulemusrikkalt.

2012. a. hakkasid külaraamatukogude juhatajad iga kvartali lõpus (va suvekuud) saatma keskkokku teavet oma raamatukogu tegemiste kohta (sisetöö, raamatukogu üritused ja koolitused, juhataja ettevõtmised jne). See jätkus ka 2014. aastal. Pearaamatukoguhoidja koostas kvartaliinfost kokkuvõtte ning saatis siis selle külaraamatukogude listile. Külaraamatukoguhoidjad on rahul, sest on ju kasulik ja huvitav teada, mida tehakse teistes maakonna raamatukogudes, planeerida koostegevusi jne.

3. Kogud

3.1 Komplekteerimise põhimõtted ja uuendused

Raamatufondi täiendamisel oli endiselt esikohal eesti autorite ja Eesti kohta ilmuva kirjanduse, samuti lastekirjanduse soetamine. Tähtsal kohal oli ka väärt tõlkekirjanduse ja teabekirjanduse tellimine. Kultuuriministeeriumiga sõlmitud lepingu kohaselt osteti väärtkirjandust 29 971 € eest, s.o 56% riigi toetusest.

Kõik maakonna raamatukogud komplekteerivad oma kogud keskraamatukogu kaudu. Maakonna külaraamatukogude juhatajad teevad valiku saadetud tellimislehtede põhjal ise lähtudes oma rahalistest võimalustest ning arvestades oma raamatukogu teeninduspiirkonna eripära (kooli või lasteaia olemasolu, piirkonnas asuvad asutused jne). Arvestada tuleb ka suvitajate soovidega. Valdadesiseselt teevad raamatukogud teavikute tellimisel koostööd. Ühiselt otsustatakse, kes mida ostab.

Jätakuvalt on suur tähtsus järelkomplekteerimisel. Lugejanõudlust mõjutab küllalt palju meedias kajastatu.

Teavikute (sh raamat, auvis, elektrooniline teavik, muu teavik) soetamise raha maakonnas suurenes 1,8% (2014. a eraldati 115 800 €, 2013. a 113 721 €). Maaraamatukogudele omavalitsuse poolt eraldatav summa suurenes 4,9% (2013. a 43 108 €, 2014. a 45 226 €).

Vallad andsid teavikute soetamiseks elaniku kohta keskmiselt 2,18 €. Omavalitsustest kõige vähem eraldas 2014. a elaniku kohta teavikute ostmiseks raha Kaarma vald 0,80 €. Kõige

rohkem oli omavalitsuste raha väikesaartel asuvatel raamatukogudel: Abruca raamatukogul 7,69 eurot ja Ruhnu raamatukogul 8,0 eurot elaniku kohta.

Keskraamatukogus on omavalitsuse poolt teavikutele (sh raamat, auvis, elektrooniline teavik, muu teavik) eraldatav toetus olnud viimased 4 aastat ühesugune, s.o 13 300 €. Kuressaare linna toetus elaniku kohta oli 0,94 €. USA saatkonna toetus keskraamatukogu Ameerika teabepunktile raamatute ostmiseks 490 €, 2013. a 905 €.

Annetusi (sh raamat, auvis, elektrooniline teavik, muu teavik) saadi maakonnas 1962, millest 676 annetati keskraamatukogule. Maakonnas tervikuna moodustavad annetused kogude juurdekasvust 19%, keskkogus 18%. Abruca raamatukogus moodustasid annetused 60% kogu juurdetulekust.

Suurim raamatuannetaja oli Hoiuraamatukogu, kust paar korda aastas kohal käies teeme valiku, mida pakume nimekirjadega maaraamatukogudele. Maaraamatukogud vaatavad üle ka keskraamatukogus mahakantud liigsed eksemplariid. Venekeelseid raamatuid tuli keskraamatukokku 172 eksemplari, sellest annetusi 140, s.o 81%. Venekeelset ilukirjandust annetavad eraisikud.

Saaremaal elavad soomlased annetavad keskraamatukogule soomekeelseid raamatuid. Suurest hulgast neist oleme sunnitud loobuma, sest laenutusosakonnas on ruumikitsikus ja soome keelt emakeelena rääkivaid aktiivseid lugejaid on raamatukogus 3-4.

Teavikute saabumine Kuressaarde toimus enamasti tarnijate kulul. Vajadusel tellisime majandusvedude teenust AS-lt Tehtal. Raamatupakkide toimetamise üks kord kuus külaraamatukokku organiseerisid maaraamatukogude juhatajad.

Kogudest kustutati 2014. a kokku 8426 teavikut, sellest keskraamatukogus 1715 teavikut. Inventuurid olid Aste, Metsküla ja Valjala raamatukogus.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine

Maakonna raamatukogudesse osteti 2014. a 9950 eksemplari raamatuid (2013 – 10054; 2012 - 10269 eksemplari). Maakonda ostetud raamatutest 67% oli ilu- ja lastekirjandus.

Keskkokku osteti raamatuid 2924 eksemplari (2013 – 2819; 2012 – 2599), millest ilu- ja lastekirjandus moodustas 49%. Ostetud nimetusi lisandus 2187. Võõrkeelseid raamatuid osteti keskraamatukokku 86, sh 28 ingliskeelset raamatut Ameerika Suursaatkonna toetuse eest.

Raamatu keskmiseks hinnaks kujunes 2014. a 10,97 € (2013 - 10,66 €, 2012 - 10,10 €, 2011 - 9,30 €). Võrreldes 2013. aastaga on hinnatõus 2,9%.

Saare maakonna raamatukogudesse e-raamatuid 2014. a ei ostetud, sest puudub lugemis- ja laenutuskeskkond. Lugejad eelistavad siiski paberraamatut ning raamatukogude rahalised võimalused ei luba mõne huvilise pärast lugereid soetada.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Kultuuriperioodikat telliti maakonnale 3941 euro eest. Kahjuks riigi rahastatud kultuuriperioodika vastu maaraamatukogude lugejatel huvi peaaegu puudub.

Ameerika Suursaatkonna toetusel telliti keskraamatukokku 912 euro eest 8 nimetust ingliskeelseid ajakirju.

Perioodikat telliti maakonna raamatukogudesse 30 136 euro eest, mis on 2,8% rohkem kui 2013. aastal perioodikale tehtud kulutused. Keskkogule telliti perioodikat 5795 euro eest, mis on 2,2% vähem kui eelmisel aastal.

Sõltuvalt raamatukogu suurusest ja asukohast oli maaraamatukogudesse tellitud 1-41 nimetust ajakirju ja 2-11 nimetust ajalehti. Ruhnu raamatukogul ei käinud kehva transpordiühenduse tõttu mitte ühtegi ajalehte. Keskkogus oli võimalik lugeda 108 nimetust ajakirju ja 19 nimetust ajalehti.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviseid tuli maakonna raamatukogudesse juurde 238 (2013 – 148), millest 140 olid ostud (2013 – 95) ja 98 annetused (2013 – 53). Keskkogusse 78 (2013 – 77), sh 70 ostud (2013 – 61).

Maakonna raamatukogudele annetas MTÜ „Just See“ 31 CD plaati „Saarlaste aare : legende ja muistendeid Muhu- ja Saaremaalt“.

Elektroonilisi teavikuid said maakonna raamatukogud juurde 7 (2013 – 14), sh keskkogu 6 (2013 – 6).

2014. a osteti keskraamatukokku 22 lauamängu.

Kataloogid

Saare maakonna rahvaraamatukogud kasutavad raamatukoguprogrammi RIKS. Programm on olemas keskkogul ja kõigil 29 maaraamatukogul. Elektrooniline laenus toimib kõigis maakonna rahvaraamatukogudes.

Riksi maakondlikus ühiseses andmebaasis olev, kuid keskkogu serveriga mitte ühinenud Kärla raamatukogu sai tööle oma raamatukogu RIKSWEBi. Ligipääs raamatukogu andmebaasile asub aadressil <https://karla.webriks.ee>

RIKSi kasutamisega probleeme ei ole. Väga hästi on sujunud maakonna raamatukogude koostöö OÜ Deltmari ja Meelis Lilbokiga. Vajadusel on alati kiiresti saadud nõuandeid ning programmi on sisse viidud nii mõnigi meie maakonna raamatukogude poolt soovitud uuendus.

4. Raamatukoguteenused

Raamatukogude registreeritud lugejad on 35% maakonna elanikest, Kuressaare elanikest 44%.

Raamatukoguteenuste osas erilisi muudatusi ei toimunud. Likvideeriti Eikla raamatukogu Nasval asuv välisteeninduspunkt.

Eesti Posti lepingulisena osutab alates 2008. a postiteenuseid Torgu raamatukogu ning alates 2012. a ka Valjala raamatukogu.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Interneti vahendusel oli võimalik mistahes infot otsida peale keskkogu ka 29 külaraamatukogus. Avalikud internetipunktid töötavad raamatukogude lahtiolekuaegadel.

Külastajate käsutuses on 66 arvutit (sh 15 keskkogus).

Külaraamatukogude juhatajad tõdevad, et maaraamatukogudes on interneti külastatavus vähenenud, sest pea igas kodus on internetiühendus nüüdseks olemas. Tihedam on internetipunktide külastamine suvekuudel, kui Saaremaad külastavad turistid ja puhkajad. Suvitajad on ka peamised WIFI kasutajad.

Keskraamatukogu avaliku internetipunkti külastuste arv jäi samale tasemele võrreldes 2013. aastaga. Suurenenud on keskkogu WIFI kasutajate hulk.

AIP-de kasutajad külastasid põhiliselt internetipanka, sotsiaalmeedia kanaleid, infoportaale, ajalehtede võrguväljaannete lehekülgi, osteti praami- ja lennupileteid, otsiti infot vaatamisväärsuste kohta jne. Juhendamist vajavad inimesed kõige rohkem mailikonto loomisel ja toimingute juures, kus on vaja kasutada ID kaarti.

4.2 Raamatukogu kasutamine

Raamatu- kogu	Lug-d 2013	Lug-d 2014	Muut us(+/-)	Külas- tused 2013	Külas- tused 2014	Muutus (+/-)	Virtuaa lkülas-d 2013	Virtuaal- külas-d 2014	Muut us(+/-)
Linna/maa konna rmtk	12301	12250	-51	210071	200738	-9333	36142	35511	-631
Sh keskk	6128	6210	+82	116277	113914	-2363	8722	9764	+1042

Raama- tukogu	Laenut-d 2013	Laenut-d 2014	Muutus (+/-)
Linna/maakonna rmtk	305369	291394	-13975
Sh keskk	118158	113287	-4871

Maakonnas tervikuna põhinäitajad langesid, kuid mitte nii palju kui varasematel aastatel. Lugejaid maakonnas oli vähem 0,4%, külastusi vähem 4,4%, laentusi vähem 4,6% ning virtuaalkülastused vähenesid 1,7%.

Keskraamatukogus suurenes lugejate arv 1,3% ja virtuaalkülastuste hulk 11,9%, kahanes aga 2% külastuste ja 4,1% laenutuste arv.

Arvnäitajate vähenemise põhjuseks on kindlasti Saare maakonna elanike arvu pidev vähenemine, samuti lugejaskonna vananemine ning ka raamatukogu kinniolek (Eikla) kolimise tõttu.

Võrreldes 2013. aastaga suurenes lugejate arv keskkogus ja üheteistkümnes külaraamatukogus. Külastusi oli enam võrreldes mullusega üheksas ja laenutusi seitsmes maaraamatukogus. Neljal külaraamatukogul (Kaarma, Laimjala, Leisi, Mustjala) suurenes väheke nii lugejate, külastuste kui laenutuste hulk.

Maakonna raamatukogude kojulaenutustest oli 78,4% raamatulaenutused (sh 75,4% laste- ja ilukirjandus), 21,4% perioodika ja 0,2% auvised.

Keskkogu kojulaenutustest moodustasid raamatud 98,2% (sh 67,5% laste- ja ilukirjandus), 1,4% oli perioodika ja 0,4% auviste laenutusi.

Teadmiskirjandusest olid keskkogus populaarsemad liik 1 (psühholoogia, filosoofia) – 6,1% ja liik 7 (kunst, käsitöö, tarbekunst, muusika, fotograafia, teater, sport) – 4,7%. Kõige vähem laenutati koju tehnika- ja usuteadusalaseid raamatuid.

Maaraamatukogude töötajate sõnutsi on külaraamatukogude lugejate eelistuseks eesti kirjandus. Eks raamatute pingerida ole igas külaraamatukogus erinev, kuid maakondlik TOP kümme külaraamatukogudes oli järgmine: Tohvri, E. „Veel on aega“, Aksli, E. „Ane“, Sepp, A. „Suhete kummalised keerdkäigud“, Lind, T. „Ühe elu killud“, Lember, I. „Õde Veera“, Cookson, C. „Eluase“, Roosma, T. „Meie aasta Siberis“, Sepp, A. „Langevate tähtede serenaad“, Kullerkupp, U. „Katkenud armastus“, Sajo, M. „Võõra õue peal“.

Nagu varasematelgi aastatel olid maalugejate seas populaarsed „Minu...“ sarja raamatud ning elulooraamatud, palju laenutati kriminaal- ja armastusromaane, ajalugu, psühholoogiat, pedagoogikat, käsitööd, toiduvalmistamist ning kodukujundamist käsitlevaid raamatuid. Lugejate poolehoidu on võitnud ka „Tänapäeva noorsooromaani“ ja „Tänapäeva romaani“ sarjades ilmunud teosed. Populaarsemad perioodikaväljaanded maaraamatukogudes olid Eesti Naine, Kodutohter ja Tiiu.

Kultuuriperioodikat loetakse maal äärmiselt vähe. Rohkem huvi on pakkunud Täheke, Sirp, Looming, Loomingu Raamatukogu ja Tuna. Ka keskkogu lugejate huvi kultuuriperioodika vastu on vähene, kuid igal väljaandel oli siiski oma väike lugejaskond.

Keskkogu 2014. aastal kõige enam laenutatud raamatute edetabeli algusesse jõudsid järgmised raamatud: Kivirähk, A. „Rehepapp, ehk, November“, James, E. L. „Viiskümmend halli varjundit“, James, E. L. „Viiskümmend tumedamat varjundit“, Dennis, K. „Minu Las Vegas : tõsielu tuhkatriinulugu“, Hargla, I. „Apteeker Melchior ja Oleviste mõistatus“, Hargla, I. „Apteeker Melchior ja timuka tütar“, Hemingway, E. „Vanamees ja meri“, Kästner, E. „Veel üks Lotte“, Montefiore, S. „Naine Pariisist“ ja Väljal, S. „Jussikese seitse sõpra“. Endiselt on ka keskkogus populaarsed „Minu ...“ sarja raamatud.

Keskkogu lugemissaali küllastajate arv on vähenenud. Kasutajate lemmikajalehed olid seal Postimees, Maaleht ja kohalikud päevalehed Meie Maa ning Oma Saar. Ajakirjadest loeti enam järgmisi väljaandeid: Tervendaja, Director, Psühholoogia Sinule ja Tehnikamaailm.

Keskkogu Ameerika nurgas käib palju õpilasi ja tudengeid, samuti Saaremaal elavaid välismaalasi. Ameerika nurga materjale kasutatakse referaatide koostamiseks, sealset ingliskeelset ilukirjandust laenutatakse ka koju.

Muusika kohapeal kuulamine on raamatukogudes praktiliselt kadunud. Koju laenutatakse CD-sid väga vähesel määral. Videofilmide ja DVD-de vaatamise võimalust kohapeal siiski kasutatakse, kuid seegi on väga palju vähenenud.

RVL-i kasutamist näitavad numbrid kogu maakonnas tervikuna ja ka keskkogus on jäänud võrreldes eelmise aastaga samale tasemele.

Külaraamatukogud kasutasid peamiselt maakonnasisest RVL-i. Tellimused esitati tavaliselt telefoni teel, registreeriti Riksis ning raamatute kättesaamine ja tagastamine toimus raamatukogutöötajate vahendusel kas koolituspäevadel või sõprade-tuttavate abiga. Maakonnavälist RVL-i teenust kasutati külaraamatukogudes vähe töötajate hinnangul just märkimisväärse suurusega tagasisaatmise postikulu tõttu.

2014. a oli välisteeninduspunkte 5 külaraamatukogul (Kaarma, Laimjala ja Pihtla –1 ning Taritu, Sakla – 3). Seal laenutati enamasti kahe nädala tagant või kord kuus.

Koduteenindust pakkus 11 külaraamatukogu (Abruka, Hellamaa, Kaarma, Kõrkvere, Kärla, Laimjala, Lümanda, Metsküla, Pihtla, Tornimäe, Võhma). Soovitud raamatuid viisid eakatele ja puutega inimestele koju kätte raamatukogutöötajad ise või koduhooldusega tegelevad valla sotsiaaltöötajad.

Lugejate paremaks teenindamiseks soetasid Sakla ja Liiva raamatukogu raamatute tagastuskasti, kuhu inimesed saavad raamatukogu töövälisel ajal raamatuid tagastada.

E-raamatuid ja lugereid maakonna külaraamatukogudesse muretsetud ei ole, sest selleks puuduvad rahalised vahendid ja ka lugejatepoolne huvi. Keskraamatukogu kahes USA Suursaatkonna toetusel soetatud Amazon Kindle'i lugeris on vaid ingliskeelsed raamatud ja ühes Nook'i lugeris on alla laaditud internetist tasuta saadaolevaid raamatuid. Lugeritega saab tutvuda lugemissaalis Ameerika nurgas.

Keskraamatukogu kodulehe kaudu saab pikendada raamatute tagastamistähtaega Rikswebis. Kodulehel on olemas lingikogu, mille kaudu on võimalik kasutada otsingukatalooge (ESTER, ISE, Rahvusraamatukogu otsinguportaal), digiteeritud materjale (DEA, DIGAR, EEVA, SAAGA) ning muid andmebaase ja allikaid (AIS, BERTA, BIE, Eesti Rahvaluule, ERB, ERNI, ESTONICA, KODULUGU).

Orissaare raamatukogu kodulehel on soovitusnimestikud, mida jooksvalt täiendatakse (Reisikirjad, Elulood, Luulenurk, Noortele, Psühholoogiast, Eesti ilukirjandust, Ehitusalast, Nobelistid ja Auhinnatud). Kodulehe luulenurgas juhitakse luuletustega tähelepanu kirjanike juubelitele ja kalendritähtpäevadele ning kirjandusnurgas tutvustatakse kirjanikke-juubilare.

4.3 Lasteteenindus

Raamatu- kogu	Lug-d 2013	Lug-d 2014	Muut us	Külast-d 2013	Külast-d 2014	Muutus (+/-)	Laenut-d 2013	Laenut- 2014	Muutus (+/-)
------------------	---------------	---------------	------------	------------------	------------------	-----------------	------------------	-----------------	-----------------

Linna/maak rmtk	2601	2639	(+) +38	48192	47083	-1109	30584	31283	+699
Sh keskk	1080	1130	+50	21785	22952	+1167	8888	8711	-177

Maakonna lugejate üldarvust 22% olid lapsed. Laste külastused moodustasid kõigist külastustest 24% ning laenutused 11%.

Keskraamatukogu lugejatest olid 18% lapsed. Keskkogu laste külastuste hulk moodustas 20% külastuste üldarvust ja 8% laenutuste üldarvust.

Rõõm on tõdeda, et 2014. a oli mõningate lastetöö põhinäitajate osas väike tõus. Maakonnas tervikuna suurenes 1,5% ja keskkogus 4,6% lapslugejate arv. 5,4% suurenes keskkogus laste külastuste ning terves maakonnas 2,3%, laste laenutuste hulk maakonnas suurenes 2,3% ning keskkogus vähenes 2%.

Aina rohkem on laste aeg lisaks intensiivsele koolitööle sisustatud huvialaringide ja muu meelelahutusega (TV, arvuti, nutiseadmed jne). Lapsed loevad jätkuvalt vähe, kuid raamatukogutöötajate hinnangul on siiski näha laste raamatuhuvi koha pealt väikesi paranemise märke.

Nii keskkogu kui külaraamatukogud organiseerisid lastele toredaid üritusi, raamatunäitusi ning toimusid ka raamatukogutunnid. Näitused, väljapanekud ja üritused olid enamasti seotud lastekirjanike juubelitega, rahvakalendri tähtpäevadega jne.

Raamatukoguhoidjad tõdevad, et päris kindlasti aitab laste lugemishuvi tõstmisele kaasa hea ja mõlemapoolselt vajalikuks peetav raamatukogu koostöö kooli ja lasteaiaga ning see on aasta-aastalt paremini sujuma hakanud.

Pihla raamatukogul on koostöös lasteaed-alkooliga traditsiooniks kujunenud EV aastapäevale pühendatud luulekonkurss. Lümända raamatukogu sagedasteks külalisteks ja ettelugemiste kuulajaks on lasteaias Mõmmik mudilased. Metsküla raamatukogu on koos lastehoiu õpetajatega korraldanud põnevaid üritusi ning matkadel ja jalutuskäikudel koos mudilastega avastanud koduümbruse huvitavaid kohti.

Kaali raamatukogus käivad II ja III klassi lapsed koos klassijuhatajaga kuus korra kuulamas raamatututvustusi ja võimetekohast lugemisvara valimas.

Kärla raamatukogu külastavad tihti lasteaiarühmad. Raamatukogu kinkis kevadel igale lasteaiälõpetajale eesti lastekirjaniku raamatu. Raamatu kinkimine lasteaiälõpetajatele on saanud toredaks traditsiooniks.

Kärla raamatukogu jätkas üritust algklassidele „Raamat tuleb külla“, mis sai alguse 2009. aastal. Valmisid nimekirjad vabalugemiseks ja klassis käsitlevate tervikteoste kohta. Kõik algklassid said oma klassi kasti nimekirjas olevate raamatutega. Jätkus ka uute ja eakohaste raamatute tutvustamine põhikooliklassidele (1.- 6. kl. käivad raamatukogutunnis 1 kord veerandis, 7.-9. kl. 1 kord poolaastas). Tunnid lõpevad ettelugemisega ja väikese testiga, et kontrollida kuidas lapsed kuulavad. 2014. a suurenes Kärla raamatukogus just vanema astme õpilaste külastuste ja laenutuste hulk.

Leisi raamatukogu pidas paremini õnnestunud ettevõtmisteks Edgar Valteri juubeliks korraldatud tema tegelaste karnevali ning viktoriini E. Valteri loomingu kohta ning liikumisaasta tähistamiseks toimunud retke Nihatu matkarajale ja Anglasse.

Käikudel Liiva raamatukokku kuulasid Muhu lasteaia lapsed Youtube`i vahendusel viuldaja Vanessa Mae esituses A. Vivladi „Suve“ ja ettelugemist Urve Tinnuri uuest raamatust „Draakon Tõnn ja vares Vilma“, tutvuti huvitava väljanägemisega raamatutega. Kaks lasteaialastele mõeldud üritust oli pühendatud metsloomadele – „Metsloomad sügisel“ ja „Metsloomade sügisene toidulaud“. Loeti ette katkendeid Jaan Rannapi raamatust „Enne hommikut“ ja Tiina Kilksoni „Rebasepere reis Rootsi“. Vaadata olid ka temakohased väljapanekud. Kooliõpilastele tutvustas Liiva raamatukogu juhataja uumat laste- ja noortekirjandust.

Orissaare raamatukogu töötaja Marlin Pärn käis üle nädala lasteaia kõige noorematele raamatuid tutvustamas ja ette lugemas. Raamatud jäid kaheks nädalaks lasteaeda vaatamiseks-lugemiseks. Tema organiseerimisel toimus lasteaias üritus putukatest, mis sisaldas ettelugemist, näitemängu „Kuidas lepatriinu vihmavarju sai“ ja jooksumängu „Sitikad-satikad, tulge koju“.

Algklasside lastega tähistati „Kullaketrajate“ ettelugemise-jutustamisega Fr. R. Kreutzwaldi 210. sünniaastapäeva. Aprillis toimus koostöös Orissaare Gümnaasiumiga algklasside etluskonkurss. 4. klass lõpetas aasta öökooliga, kus mängiti kirjanduslikku aliaast ja vesteldi headest ning halbade sõnadest.

Sügisel tähistas Orissaare raamatukogu Edgar Valteri 85. sünniaastapäeva raamatukogutundidega 1.-5. klassile ning suure tegelaste karnevaliga 1.-4.-le klassile. Karnevalile võis tulla Edgar Valteri joonistatud tegelasena. Toimus viktoriin, teatevõistlus, tantsimine ja tegelaskujude tutvustamine.

12. detsembril oli Illiku laiul mitme valla päkapikumaa, kus Marlin Pärn oli meisterdamistoa päkapikk. Päeva jooksul käis päkapikumaal lapsi Laimjala, Orissaare ja Põide vallast.

Koos algklassidega kasvas Orissaare raamatukogu ka 2014. aastal lugemispuud, kus igal algklassil oma oks. Kõik olid väga tublid lugejad. Mõnes klassis löi poistel sportlik võistluskihk eriti välja. Preemiaks etendati koos heade abilistega I. Tomuski raamatu „Kolmanda A kriminalistid“ ainetel nukuetendus. Kuulutati välja iga klassi parimad lugejad ja klassi kuldugeja, kes said ka väikesed preemiad.

Salme raamatukogu korraldas lasteaialastele ettelugemishommiku Karlssonist, 4. klass käis koos klassijuhataja raamatukogus, et raamatukogu kohta rohkem teada saada ja tutvuda uute lasteraamatutega.

Taritu raamatukogu korraldas Lümända Põhikoolis toimunud kirjandusliku nädala raames raamatunäituse Eno Raua ja Aino Perviku lasteraamatutest. Juhataja tões, et positiivne tagasiside pani mõtlema, et peakski ehk sagedamini raamatuid lastele lähemale viima.

Tornimäe raamatukogu juhataja tutvustas lasteaia- ja koolilastele uudiskirjandust, korraldas mälumängu mudilastele, luges lastelaagri kirjandushommikul ette katkendeid J. Püttsepa raamatust „Juhani lood“ ning tegi Tornimäe Põhikooli vanema astme õpilastele ettekande „Minu ...“ sarja raamatutest.

Koostöös Valjala Põhikooli kirjandusõpetajaga jätkus Valjala raamatukogul juba 2013. aastal ellu viidud tore algatus. Kirjandusõpetaja andis 7.-9. klassi õpilastele ülesande tutvustada kaasõpilastele ühte uut proosaraamatut ja ühte uut luuleraamatut. Raamatuid käivad lapsed laenutamas raamatukogust ning nii mõnigi õpilane on saanud seeläbi taas innustust lugemiseks. Hea koostöö on Valjala raamatukogul ka algklasside õpetajate ja lasteaiaaga.

Lastekirjanik Urve Tinnuriga kohtusid Salme, Orissaare 1.-2. klassi ja lasteaia lapsed ning Valjala lasteaia lapsed. Valjala põhikoolis olid külas Contra, Sulev Olli, Jaanus Vaiksoo ja Ilmar Trull.

Maaraamatukogudel, mille teeninduspiirkonnas ei ole kooli ega lasteaeda (selliseid raamatukogusid on maakonnas 11), on laste lugemishuvi tõstmiseks erinevate ettevõtmiste korraldamine väga keeruline, peaaegu et võimatu. Lapsed on erinevas vanuses, käivad erinevates koolides, koju jõuavad erinevatel aegadel.

Teinekord pole vajagi pakkuda mingit üritust, vaid võimalust lihtsalt raamatukogus olla ning aega veeta, mängida ja meisterdada. Eikla raamatukoguga ühes hoones asuvas rahvamajas käib koos lastering, milles osalejad meelsasti tulevad raamatukokku joonistama, raamatuid sirvima, niisama vestlema ja eks lõpuks ka laenutama. Kaarma raamatukogu piirkonnas on mõned eelkooliealised lapsed, kellel on veel huvi raamatute vastu ja kes käivad raamatukogus mängimas.

2014. aasta Saare Maakonna Keskraamatukogu lasteosakonnas

Lasteosakonnal on koolide ja lasteaedadega suurepärase koostöö. Raamatukogu toetab kooli ja lasteaeda lisahariduse andmisel, silmaringi laiendamisel ja õpetajad tulevad lastega meelsasti meie üritustele. Kasutajakoolitused on endiselt populaarsed ja alati lisandub raamatukogu tutvustamisele ka mingi teema tutvustamine läbi raamatute.

Koostöö toimub maakonna raamatukogude ja koolidega, samuti kunsti- ja muusikakooliga, ametikooliga, noortekeskusega. Vt ka 2.7

Keskraamatukogu lasteosakonna 2014. a tegevussuunaks oli: lugejate toomine raamatukokku läbi teiste tegevuste peale raamatulaenutuse. Tutvustasime raamatukogu kui

- võimalikku tunni läbiviimise kohta
- mängimise kohta

Selleks ostsime juurde uusi ja huvitavaid lauamänge, mida õpetasime ka mängima.

- pere jõulufotode tegemise kohta (raamatukogu jõulutoas)

2014. aasta algas Nukitsa konkursiga. Kahjuks ei taheta sellest väga osa võtta. Seekord kasutasime seda teed, et 3 lastetöötajat võtsid raamatukotid kaasa ja suundusid kooli, kus tutvustati Nukitsa raamatuid kiirkorras. Ega see kõige õiglasemat tulemust ilmselt ei andnud, kuid lapsed ja õpetajad said vähemalt hea ülevaate meie tänasest lastekirjanduse seisust.

Lasteosakond korraldas 7 kasutajakoolitust (sh 5 lastele ja 2 lasteaiaõpetajatele). Aasta jooksul oli lastele kokku 16 näitust ja 12 väljapanekut.

Aasta alguses oli laste lugemissaalis suur Lotte näitus, mis koosnes autori joonistustest ja Lottemaa maketist, mille valmistasid Kuressaare Ametikooli õpilased.

Meil on väga hea koostöö Eesti Lastekirjanduse Keskuse töötaja Viive Noorega, kelle abil saame toredaid näitusi ka Saaremaa lastele vaatamiseks. Aastal 2014 oli meil 4 suuremat illustratsiooninäitust ja Svetlana Mäe suurepärase siidimaali näitus muinasjutuliste piltidega. Vt ka 4.3

Väga populaarseks osutus Barbie 55. sünnipäeva tähistamine. Olid mitmekesised näitused Barbie kollektsioonidest. Üks kauneim ja huvitavaim kindlasti Vähemusrahvuste Naisteklubi Vega näitus “Eri maade rahvarõivad Barbie esituses”. Väljas olid ka Kuressaare Ametikooli disainiõpilaste loodud vananeva Barbie portreepildid.

Lastekirjanikest külastasid meid sel aastal Kätlin Kaldmaa, Ilmar Trull. Kuressaare linna sünnipäeva tähistamiseks jõudis Eesti Lastekirjanduse Keskuse kaudu Kuressaarde luuletavate meeste luuletuur, kus esinesid Sulev Oll, Ilmar Trull, Jaanus Vaiksoo ja Contra.

Lapsed said osa kirjanike tuuri autorite (Sauter, Wimberg, Vainola, Lennuk) ja Valdur Mikita esinemisest. Muinasjutuvestja Polina Tšerkassova oli väga oodatud oma lugude ja pillidega ning pakkus tõeliselt nauditavat kuulamist nii täiskasvanutele kui lastele.

Oktoobris toimus ettelugemisvõistlus, mis oli pühendatud spordiaastale.

Detsembriks valmis traditsiooniline jõulutuba koostöös ametikooli õpilaste ja õpetajaga. Seekord kujundasime muinasjututoa lumiselt põhjamaiseks koos kelgu ja koertega, et läbi Põhjamaade Alaskani sõita. Lugesime lastele põhjamaiseid trollilugusid ja jutte ning pered said lasta soovi korral kaunis toas endast jõulukaart – fotosid teha.

Tore oli ka see, et Kuressaare haigla sai välja valitud üheks selliseks paigaks, kuhu jõudis raamatukarusell raamatutega haiglas viibivate laste tarvis. See sai teoks tänu Kultuuriministeeriumi, disaini- ja raamatukoguinimeste koostööle.

Aasta alguses oli ajakirjanduses kuumaks teemaks nn „ohtlik lastekirjandus“, mille kohta lasteosakonna juhataja Liilia Kõiv kirjutas artikli kohalikule ajalehele Saarte Hääl.

Kõik maakonna raamatukogutöötajad tegutsevad jätkuvalt selle nimel, et lapsi raamatu juurde tuua ja äratada neis lugemishuvi, kasvatada raamatukogule tulevase lugejaid.

4.4 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Koduteenindus	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Hellamaa	18	1	4
Laimjala	106	1	5
Mustjala, Võhma	15	1	1
Sakla	24	1	4

Hellamaa raamatukogu juhataja teenindab ise kodudes kahte puudega inimest. Ta vahendab ka valla sotsiaaltöötaja abil raamatute kojuviimist kahele puudega inimesele, kellega enne telefonitsi lepitakse kokku, mida inimene lugeda soovib.

Laimjala raamatukogu juhataja viib kasutajale raamatud koju kätte ning 4 korral on viinud raamatud ka haiglasse hooldusravi osakonda. Samuti tutvustab ta teenuse käigus uusi raamatuid ja ajakirju ning selgitab välja, mis raamatuid vajab klient järgmisel külastusel.

Kärla raamatukogu teeninduspiirkonnas asub vanadekodu ja hoolekandeesutus Sõmera Kodu (vaimupuudega ja psüühiliste häiretega inimesed). Vanadekodule on raamatukogu oma teenust pakkunud, kuid soovinud nad seda ei ole. Psüühilise erivajadusega isikud, kui neile on määratud eestkostja, saavad laenutada ainult eestkostja nõusolekul. Kärla raamatukogus on olnud aastate jooksul üsna palju lugejaid Sõmera Kodust. Kahjuks lõppevad nende laenutused enamasti halvasti, kuna haigushoogude ajal on nad oma käitumises ettearvamatud. Tihti on raamatukogu neile laenutatud raamatutest ilma jäänud. Nad on raamatuid lõhkunud, sodinud ja müünud, teised kliendid on neilt raamatuid ära varastanud jne. Igal aastal tuleb maha kanda hoolealuste poolt raamatukogust varastatud või nende poolt tagastamata raamatuid.

Randvere raamatukogu asub ühes hoones Randvere Tööõppekeskusega, mis pakub puuetega inimestele võimalust kokku saada, tegelda erinevate käeliste tegevustega jne. Tööõppekeskuse külastajad on ka raamatukogu külastajad.

Pärsama raamatukogust on Pärsama hooldekogu tegelusjuht käinud laenutamas raamatuid hooldekodu klientidele. Keskkogu on Kuressaare pensionäride päevakeskusele annetanud üleliigseid ajakirjade aastakäike.

Keskraamatukogu erivajadustega inimestele spetsiaalseid raamatukoguteenuseid ei ole pakkunud. Küll aga toimus kaks raamatukogutundi Kallemäe kooli Kuressaare filiaali vaimse puudega õpilastele.

4.5 Raamatukogu kultuurikeskusena

Raamatukogu nimi	Näitused/virtuaalnäitused, väljapanekud	Üritused	Üritustel osalenute arv
Abruka	12	26	644
Aste	17	6	673
Eikla	13	3	20
Hellamaa	6	6	117
Kaali	11	0	0
Kaarma	19	8	106
Kihelkonna	31	27	169
Kõrkvere	36	7	190
Kärla	8	47	574
Laimjala	16	5	180
Leisi	27	30	257
Liiva	26	11	119
Lümanda	9	14	75
Metsküla	21	21	152
Mustjala	8	6	213
Orissaare	63	51	972
Pihtla	27	6	130
Pärsama	10	0	0

Randvere	1	5	156
Ruhnu	6	0	0
Sakla	10	45	2360
Salme	10	12	259
Sandla	22	4	177
Tagavere	18	0	0
Taritu	15	4	67
Torgu	10	2	19
Tornimäe	22	18	302
Valjala	1	9	198
Võhma	2	10	471
Saare Maakonna Keskraamatukogu	62	52	1778
Kokku	539	435	10378

Võrreldes 2013. aastaga oli maakonnas 90 näitust ja väljapanekut vähem ning 15 üritust rohkem.

Raamatukogude roll kohalikus kultuurielus on oluline, sest nad on kujunenud ka kogukonnakeskusteks ja kokkusaamiskohtadeks, mis pakuvad kvaliteetset ja harivat ajaveetmise võimalust.

Lisaks raamatukogudes toimuvate erinevate ettevõtmiste korraldamisele löövad raamatukogude juhatajad kaasa ka oma piirkonna suuremate ürituste kavandamisel ja läbiviimisel. Enamasti toimuvad ettevõtmised maal koostöös koolide, rahvamajade, seltside, kaitseliidu, teiste asutuste ja aktiivsete inimestega. Mitmete raamatukogude juurde on koondunud erinevad seltsid, ringid ja ühendused.

Näitused ja väljapanekud

Maakonna külaraamatukogudes ja keskkogus olid väljas enamasti kirjanike, kunstnike ja teiste väljapaistvate inimeste juubelite ning rahvakalendri tähtpäevadega seotud raamatunäitused ning –väljapanekud, kuid oli väljapanekuid ka kõikvõimalikel muudel huvitavatel teemadel.

Keskraamatukogus oli võimalik vaadata järgmisi mahukaid fotonäitusi: “Eesti ja Ameerika rahvuspargid”, “Talv Põhjas” ja “Tunne lammast” ning Lembit Michelsoni “Pärandkultuur fotos – väärtustamata väärtused”. Ameerika Suursaatkonna vahendusel jõudis keskkokku Liisa Kruusimägi maalinäitus “Ameerika jutustab”.

Lasteosakonna näituste kohta vt. 4.3

Kohtumised, raamatuesitlused, loengud

Saare maakonna kirjanduselus oli 2014. a kurb aasta. Igavikuteele lahkus armastatud kirjanik Jüri Tuulik. Tema auks korraldas Abruca raamatukogu koos Saaremaa Rahvateatriga mälestusõhtu, kus rahvateater etendas näitemängu "Abruca aasimised".

Hellamaa raamatukogus oli külas kirjanik Aita Kivi, Kihelkonnal toimus A. Rossi raamatu „Pärapõrgu Hanna paljastamine“ tutvustus ja autoriga kohtumine. Lastekirjanik Urve Tinnuri esines Salme, Orissaare ja Valjala raamatukogus. Oma lugejatega kohtus raamatukogudes

(Leisi, Metsküla) kohalik kirjanik Adena Sepp, kelle päris uue raamatu "Suhete kummalised keerdkäigud" esitlus toimus keskraamatukogus ja Salme raamatukogus.

Kirjanike tuuri raames sai kuulata ja näha Peeter Sauterit, Wimbergi, Kätlin Vainolat ja Urmas Lennukit Orissaare raamatukogus ning keskkogus. Keskraamatukogu külalisteks olid veel Valdur Mikita, Kätlin Kaldmaa ning meeste luuletuuriga Sulev Oll, Ilmar Trull, Jaanus Vaiksoo ja Contra.

Keskraamatukogus esitles Marika Blossfeldt oma uut raamatut "Looduslik toit. Ehe ja tervendav" ning esines ka loenguga tervislikust toitumisest. Toimusid 5 Irje Karjuse ehk Metsamoori loengut. Kunstnik Liisa Kruusmägi rääkis kunstiõpingutest USA-s. Tõeliselt suure elamuse pakkus oma kahe esinemisega (nii täiskasvanutele kui päris pisikestele lastele) keskkogus külas olnud jutuvestja, muusik ja antropoloog Polina Tšerkassova, kes rääkis erinevate rahvaste lugusid ja mängis haruldasi vanu rahvapille.

Tornimäe raamatukogus jätkusid Tornimäe Õigeusu kiriku preestri Toivo Treima õigeusku tutvustavad loengud. Taritu raamatukogus toimus kohtumine näitleja Andres Otsaga.

Orissaare raamatukogu pakkus ka 2014. a lugemist ustel: lugemistoas mõtteterad ja lastetoas luuletused. Kaunilt kujundatuna ja aeg-ajalt vahetades äratavad need lugejate tähelepanu.

Kontserdid

Abrukal andsid kontserdi Silver Sepp ja Kristiina Ehin. Abruka raamatukogu 86. sünnipäeval esines kontserdiga Saaremaa Ühendatud Meeskoor.

Keskraamatukogus toimus kontsert "Kahe vaikuse vahel. Laulikava Juhan Liivi tekstidele", mille esitasid Anna Maria Vaino, Anna Katariina Vaino, Jüri Vaino ja Tõnis Tulp.

Muud üritused

Raamatukogud aitasid kaasa traditsiooniliste ettevõtmiste läbiviimisel: EV aastapäevapidustused, jaanituled, jõulu- ja uusaastapeod, vastlapäev, emadepäev, eakate päev jne. Tähistati Edgar Valteri 85. (Aste) ja Juhan Liivi 150. (Leisi) sünniaastapäeva. Kaarma raamatukogu pidas kordaläinuks ettevõtmist „Naised, kevad ja raamatud”. Metsküla raamatukogus räägiti reisimuljed Bulgaariast. Randvere raamatukogus loeti emakeelepäeval muinasjutte erivajadustega inimestele. Sakla raamatukogu aitas korraldada saskuturniire, saialaata ning Sakla Külaarengu Seltsi 15. sünnipäeva. Võhma raamatukogus toimusid lauamängude õhtud ja filmide vaatamised. Hellamaa ja Taritu raamatukogu tutvustasid memme-taadi üritustel uudiskirjandust.

Raamatukogud võtsid osa talgupäevade „Teeme ära“ korraldamisest (Sakla, Randvere, Mustjala).

Liikumisaasta puhul viis Abruka raamatukogu läbi 18 kirjanduslikku loodusmatka. Ikka raamat, loodus ja jalutamine koos. Laimjala raamatukogu oli abiks valla spordiürituse Aeruramm 2014 korraldamisel. Sandla raamatukogu ettevõtmisel „Südamest liikudes“ tehti kepikõndi ja lapsed löid kaasa jalgratastega sõites.

Ringid, seltsid, klubiline tegevus

Jätkuvalt käivad raamatukogude juures koos käsitööringid (Aste, Metsküla, Kaarma) ja peavad koosolekuid külaseltsid (Kõrkvere, Pihla, Randvere, Sakla). Kihelkonna raamatukogu juures tegutseb ajalooring, mis koondab Kihelkonna ajaloost huvitatud isikuid ning Tagavere raamatukogus saab kokku spirituaalsete ja dokumentaalfilmide filmilektorium,

Mustjala ja Võhma raamatukogu juhataja Liili Ader on kodutütarde juht ja juhendab tantsuringi Mustjala rahvamajas.

Orissaare Kultuurimaja juurde kuulub seltsing „Kultuurisõbrad”, mille koosseisu kuulub raamatukogutöötajatest Orissaare raamatukogu juhataja Eha Trumm.

Orissaare raamatukogus käib tavaliselt kord kuus koos Orissaare Kirjandussõprade Klubi, mille eestvedajad on Eha Trumm ja Sirje Tarvis. Väike osa üritusi toimub ainult koos kirjandusklubiga, kuid enamasti on osavõtt vaba kõigile soovijatele. Raamatukogutöötajate ettekanded käsitlesid kirjandusperekondi ja nende loomingut, Saaremaaga seotud juubilare, oli arutelu Ardi Liivese romaani „Vastuarmastus“ üle, reisimuljeid Venemaal Petroskoi linnas toimunud X rahvusvahelisest rahvamuusikafestivalist "Kantele" rääkisid Anu Viljaste ja kolleeg Marlin Pärn, külas oli Silvi Teesalu. Kirjandusklubi väljasõidud viisid Mustjala valda ning Kavandisse.

Salme raamatukogu juhataja Maie Alas on Salme kultuurimajas tegutseva Keskpäevaklubi üks eestvedajatest ja korraldajatest. Keskpäevaklubi annab võimaluse kokku saada vanemaealistel inimestel ja kohtuda erinevate elualade esindajatega ning käsitleda erinevaid teemasid. 2014. a oli kohtumine kohaliku ettevõtte „Pilvelambad“ juhi Kaupo Sireliga, oli maanteeameti loeng liiklusturvalisusest, Puuetega Inimeste Koja ja kuulmiskeskuse töötajad rääkisid vaegkuulmisest ja kuulmisnõustamisest ning toimus käsitööpäev. Klubi on olnud eestvedajaks ka valla pensionäride iga-aastase reisi korraldamisel.

Endiselt on populaarsed mälumängud. Mälumängurid kogunevad raamatukogudes, peavad seal võistlusi (Torgu, Valjala).

Ka raamatukoguhoidjad ise võtsid osa mälumängudest – Kärla töötajad ülesaaremaalisest ja valla 22. sünnipäevale pühendatud mälumängust, Orissaare raamatukogu töötajad samuti ülesaaremaalisest mälumängust.

Augusti algul andis keskkogu oma panuse Kuressaare 18. merepäevade korraldamisse. Neljandat korda toimunud ning seekord koos merelaulude ühislaulmisega olnud merepäevade mälumängu küsimused koostas pearaamatukoguhoidja Maire Rauk ning koos kolleeg Maris Toobiga viis mälumängu ka läbi.

Lasteosakonna juhataja Liilia Kõiv korraldas merepäevade aegu kahel päeval meretäna kirjanusõue tegevust. Oli Ede Schank-Tamkivi raamatu „Minu California” esitlus koos autoriga ning Hendrik Relve loeng „Ameerika rahvuspargid ja põlisrahvad”, esinesid ka kohalikud kirjutajad. Toimus kontsert, kus Jaagup Kreemi esines Jüri Üdi tekstidele loodud lauludega.

Saare maakonna raamatukogudes lõimumist ja kultuurilist mitmekesisust toetavaid ettevõtmisi ei toimunud. Selleks ei ole praegu vajadust olnud, sest maakonna elanikest on 98% eestlased.

4.6 Raamatukogu koolituskeskusena

Raamatukogu	Rühmakoolit.arv		Osalejate arv		Individuaalkoolit. arv		Osalejate arv	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Abruka	0	0	0	0	6	5	6	5
Aste	2	2	25	28	1	3	1	3
Eikla	0	0	0	0	2	2	3	2
Hellamaa	0	0	0	0	0	0	0	0
Kaali	4	4	21	24	6	6	6	6
Kaarma	0	0	0	0	5	4	5	4
Kihelkonna	0	0	0	0	4	4	4	4
Kõrkvere	0	0	0	0	5	6	5	6
Kärla	16	22	234	357	21	11	28	16
Laimjala	3	3	33	30	53	64	53	64
Leisi	8	7	140	130	0	0	0	0
Liiva	1	1	9	10	11	12	11	12
Lümanda	1	0	11	0	0	0	0	0
Metsküla	0	0	0	0	7	6	12	10
Mustjala	0	0	0	0	0	1	0	1
Orissaare	13	10	97	66	20	24	20	26
Pihtla	4	6	49	114	5	5	5	5
Pärsama	0	0	0	0	0	0	0	0
Randvere	0	0	0	0	0	0	0	0
Ruhnu	0	0	0	0	5	6	5	6
Sakla	0	0	0	0	2	10	2	10
Salme	1	1	8	10	6	5	8	6
Sandla	0	0	0	0	5	4	5	6
Tagavere	0	0	0	0	0	0	0	0
Taritu	0	0	0	0	6	5	6	5
Torgu	0	0	0	0	4	5	4	5
Tornimäe	8	3	105	32	3	4	6	8
Valjala	4	2	37	20	0	2	0	4
Võhma	0	0	0	0	0	0	0	0
Keskkogu	12	8	225	136	25	10	25	10
Kokku	77	69	994	957	202	204	220	224

Võrreldes eelmise aastaga on rühmakoolituste arv vähenenud, individuaalkoolituste arv aga väheke tõusnud. Peamine rühmakoolituste sihtrühm on õpilased ja lasteaia vanema astme lapsed, individuaalkoolitustel aga töötajad, täiskasvanud õppijad ja pensionärid.

Kasutajakoolitustel õpetati täitma tuludeklaratsiooni, kasutama internetipanka, riigiteataja.ee jt riigiportaalide võimaluste kasutamist, internetist laeva- ja lennupiletite ostmist, ID-kaardi kasutamist, Esteri, Riksi, Rikswebi ja ISE kasutamist, tööportaalidest töökuulutuste otsimist,

CV koostamist, hot.ee ja mail.ee ning Facebooki kontode tegemist, digiaparaadist piltide arvutisse tõmbamist, lotopiletite kontrollimist, ka teksti vormindamist ja digiallkirjastamist.

4.7 Raamatukoguteenuse turundus

Raamatukoguteenuste ja -ürituste tutvustamiseks ning muu info jagamiseks kasutavad külaraamatukogud enamasti valdade infolehti, valdade kodulehti, kohalikke teadetetahvleid, vahel ka Saare maakonna mõlemat päevalehte (Meie Maa ja Saarte Hää) ning kohalikku raadiot Raadio Kadi.

Keskkogu ettevõtmisi reklaamiti samuti kohalikes päevalehtedes ja raadios, samuti Kuressaare kultuurilistis, emakeeleõpetajate ja huvijuhtide listis ning veebilehel <http://www.kultuurikava.ee>.

Raamatukogud, kellel on oma koduleht, jagavad kõikvõimalikku infot seal. Oma kodulehed on olemas keskkogul (<http://www.skr.lib.ee>), Abruca (www.abrukainfo.eu) ja Orissaare raamatukogul (<http://orissaareraamatukogu.onepagefree.com/>).

Alates 2014. aastast on keskraamatukogul oma blogi - SaaRaa. Seal tutvustavad töötajad loetud raamatuid ning sinna postitatakse teavet raamatukogus toimuva kohta. Infot keskkogu lahtiolekuaegade ja teenuste kohta leiab ka Google+ lehelt. Keskkogu lasteosakonnas toimuvast saab ülevaate keskkogu kodulehel asuvas lastelehest.

Artiklid Wikipedias on Taritu raamatukogul (http://et.wikipedia.org/wiki/Taritu_raamatukogu) ja keskkogul (http://et.wikipedia.org/wiki/Saare_Maakonna_Keskraamatukogu)

Facebooki konto, kuhu lisatakse kirjanduse ja raamatukogundusalaste artiklite viiteid, teavet raamatukogus toimuvatest sündmustest jne, on keskraamatukogul, Laimjala, Orissaare, Salme ja Taritu raamatukogul. Eikla raamatukogu kajastab oma sündmusi samas hoones asuva Eikla klubi facebooki konto kaudu ning Pihla raamatukogu juhataja isiklikul kontol.

Orissaare raamatukogu teenuseid ja üritusi reklaamitakse ning jagatakse muud infot veel raamatukogu blogis ning Ida-Saaremaa listis. Ühisüritusi kajastab ka gümnaasiumi leht. Kuulutused lähevad lisaks aleviku teadetetahvlile ja gümnaasiumi.

Taritu raamatukogu lühitutvustus raamatukogu teenustest, ajaloost jne on ära toodud Lümända valla veebilehe alamlehel <http://www.lymanda.ee/Taritu-raamatukogu>. Eelteated raamatukogus toimuvatest sündmustest olid väljas valla kodulehe sündmuste kalendris.

Metsküla raamatukogu on kajastanud oma tegemisi ja infot toimuvate ürituste kohta MTÜ Metsküla Küla Seltsi kodulehel.

Maaraamatukoguhoidjad leiavad, et parim teavitamisviis on aga suusõnaline teave raamatukogus toimuvast. Kes on käinud raamatukogus mingil üritusel vms, räägib edasi ja soovib sõpradele ning järgmine kord on ka sõbrad kohal. Raamatukogu ja selle võimalusi on maaraamatukogude töötajad tutvustanud lisaks veel mitmesugustel valläüritustel – näiteks eakate peol jne.

4.8 Bibliograafia- ja infotöö

4.8.1 Andmebaaside loomine

Väga põhjalikult on koduloolist materjali bibliografeeritud Kärla raamatukogus. Maakonnalehtedest ja vallalehest „Kärla Teated“ sisestati 2014. a koduloo andmebaasi 267 artiklit. Rohkem materjali vallalehtedest bibliografeerisid Riksi ka Liiva ja Tornimäe raamatukogu.

Külaraamatukogude poolt vallalehtede bibliografeerimine ei ole väga hoogsalt käima läinud. Oodatakse enam selgust ja koolitust selles vallas.

2014. a jätkus keskkogus kodulooalase elektroonilise kataloogi täiendamine ning käesolevaks ajaks on elektroonilises andmebaasis olemas materjal järgmistest kohalikest ajalehtedest: Meie Maa (samuti tema eelkäijad Kommunismiehitaja, Saarte Hääl, Oma Saar) aastad 1964-2014, uuesti omaette ilmuma hakanud Oma Saar, mis nüüd kannab nime Saarte Hääl 2006-2014, Saare Nädalaleht 1997-98 (ilmuski vaid neil aastatel) ning Saarlane 1998-99 (ilmuski neil aastatel).

Keskkogul on kavas alustada eraldi andmebaasi „Saaremaa ilukirjanduses“ koostamist.

4.8.2 Infopäringud

Päringuid esitati 2014. a. kogu maakonna raamatukogudes kokku 3540 (sh 1733 keskkogus). Võrreldes eelmise aastaga on päringute arv maakonnas tervikuna kasvas 74 võrra, keskkogus vähenes 303 võrra.

Inimeste arvutikasutusoskus on paranenud ning suur osa vajaminevast infost saab ise interneti teel kätte. Paraku tuleb tõdeda, et kindlasti jääb mingi osa päringutest töö käigus lihtsalt ka üles märkimata.

Valdavalt olid teemapäringud. Enamasti olid päringute esitajad õpilased ja täiendkoolitustel osalejad ning töö kõrvalt haridust omandavad inimesed.

Teavet otsiti väga erinevate teemade kohta. Keskkogu populaarsemad päringuteemad kuulusid käsitöö (viltimine, kangakudumine jne), tervisliku toitumise (taime-, paleo- ja toortoitumine), rahvameditsiini, seadusandluse ja pedagoogika valdkonda.

Valik huvitavamatest registreeritud päringutest: eelmised elud, ilmalikud matused, maasika-püramiidi ehitamine, kärbeste tõrje, külmking, geneetiliselt muundatud organismid, Leisi valla talud ja inimesed 19. sajandil, väikelaste sotsiaalsus, lihakeha tükeldamine, tsaariaegsed rahad, meisterdamine looduslikust ja taaskasutatavast materjalist, Lutheri mööblivabrik, saamide rõivastus, esimese ekliibrise autor, Ida-Eesti toidud, maa eluta ajajärk, peenmotoorika, puuseente määramine, luuletusi naiskodukaitse sünnipäevaks, rahvatantsu “Meie memme tantsud” kirjeldus, släng meie keeleruumis, kunstiteraapia erivajadustega lapsele, portselani ajalugu, Jaapani kultuurilugu ja keraamika ajalugu, antiikne sein- ja vaasimaal, Rapla kandi rahvariided meestele, Muhu särge tikand lapsele, pärlitest ehete valmistamine, Muhu päti mustrid, beebi kombinesooni kudumine jne.

4.8.3 Trükised ja veebiväljaanded

Laimjala raamatukogu juhataja Aive Sepp, Valjala raamatukogu juhataja Tiia Lätt ja Taritu raamatukogu juhataja Urve Vakker toimetavad oma valla infolehti.

Liiva raamatukogu juhataja Erika Pints aitas kaasa Muhu Muuseumi korraldatud murdevõistluse läbiviimisele – trükkis kokkukogutud murdetekstid arvutisse ning edastas failidena muuseumile.

Keskkogu aitas (fotode ja raamatukogude kohta käiva infoga) kaasa traditsioonilise Saare Maavalitsuse poolt koostatava kultuurikalendri valmimisele.

Kokkuvõte

Kogu Saare maakonna jaoks oli tähtsaks sündmuseks 2014. aasta lõpus saavutatud kolme valla – Kaarma, Kärla ja Lümända – ühinemiskokkulepe. Tekkinud Lääne-Saare vallas on 8 raamatukogu (Abruha, Aste, Eikla, Kaarma, Kärla, Lümända, Randvere, Taritu).

Oluline oli veel see, et uued ruumid sai Eikla raamatukogu ja aasta lõpuks jõudis kätte aeg, kus kõik maakonna raamatukogud laenutavad elektrooniliselt ning et aasta jooksul tõusis väheke ka raamatukoguhoidjate palk.

Rõõmu tegi, et jätkusid raamatukogude ühised tulemusrikkad ettevõtmised heade koostööpartneritega.

Põhinäitajad raamatukogude lugejate, külastuste ja laenutuste osas maakonnas kahjuks vähenesid. Selle põhjuseks on Saare maakonna elanike arvu pidev langus – inimeste lahkumine maapiirkondadest ning üldse Saaremaalt, lugejaskonna vananemine, laste arvu vähenemine, interneti ja muude tehniliste vahendite laiem levik kodudesse jne.

Koostöö keskkogu ja külaraamatukogude vahel komplekteerimise, täiendkoolituse jne vallas sujus jätkuvalt hästi. Ka maaraamatukogude omavahelised kontaktid on tihedad. Toredaks ettevõtmiseks oli liikumisaastale pühendatud Kaarma valla raamatukoguhoidjate ühine kevadmatk Sõrves.

2015. aastal jätkub kohapealse raamatukoguhoidjate täiendkoolituse korraldamine ning toimub maakonna raamatukoguhoidjate õppe- ja koolitusreis Tšehhimaale ning Prahasse, on keskkogu Ameerika teabenurga 10. sünnipäev ja muusika-aastale pühendatud ettevõtmised.

Mitmed maaraamatukogude juhatajad on otsustanud rohkem tähelepanu pöörata erivajadustega inimestele ja koduteenindusele, sest maapiirkondade transpordiühendus ei võimalda naabritel või lähedastel väga lihtsalt ja sageli abivajavatele inimestele raamatuid laenutama tulla.

Seoses Lääne-Saare valla moodustamisega läheb uuendamisele valla kaheksa raamatukogu dokumentatsioon. Võimalikud on ka ümberkorraldused raamatukogude igapäevatoos.

Koostajad:

Maire Rauk
Peraamatukoguhoidja

Anu Vahter
Direktor